

Ando Leppiman
Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 30.06.2020 - 31.08.2020
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Meie 30.06.2020 nr 2-1/80039/28

Märgukiri auditi „Riigi 2019. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas

Austatud kantsler

Riigikontroll tegi riigi 2019. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid ministeeriumides ja nende valitsemisala asutustes, samuti Riigikantseleis, Riigikohtus ja Riigikogu Kantseleis. Toiminguid tehti määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjade õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses.

Tehtud töö tulemuste põhjal koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna. Ministeeriume, Riigikantseleid, Riigikohtu ja Riigikogu Kantseleid teavitatakse nende valitsemisalas tehtud audititoimingute tulemustest märgukirjadega.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) valitsemisalas tegid audiitorid 2019. aasta septembrist kuni 2020. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2019. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist valdkondades nagu
 - liiklusregistri toimingute riigilõivude kogumine,
 - veetee- ja teekasutustasude kogumine,
 - toetuste saamine,
 - toetuste andmine,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - tehingud põhivaraga,
 - osaluste arvestus;
- tutvusid korruptsiooni ennetamiseks loodud sisekontrollisüsteemiga. Info Riigi Infosüsteemi Ameti ja Maanteeameti sisekontrollisüsteemist saadud ülevaate kohta on edastatud asutuste korruptsiooni ennetamist koordineerivatele isikutele ja auditi kontaktisikule;

- kontrollisid, kas tehingute tegemisel seotud isikutega, kes on määratletud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis, on kinni peetud toimingupiirangutest korruptsioonivastase seaduse mõistes. Sellest piirangust kinnipidamist kontrolliti ka Riigi Infosüsteemi Ameti ja Maanteeameti ostuõiguslike isikute tehingute puhul.

Riigikontroll ei tuvastanud tööjõukulude ja majanduskulude tegemisel ning riigilõivude ja veeteetaste kogumisel sisekontrollisüsteemi toimimises, raamatupidamises kajastamisel ega tehingute seaduslikkuses kontrollitud ulatuses olulisi puudusi.

Järgmisena on esitatud tähelepanekud põhivara ja teekasutustasu arvestuspõhimõtete kohta, puuduste kohta inventuuride korralduses, investeeringute planeerimises ning korruptsiooni ennetuseks loodud sisekontrollisüsteemis.

1. Eksitud on raamatupidamise arvestuspõhimõtete vastu

Riigikontroll tuvastas MKMi valitsemisala asutuste raamatupidamises põhivarade ja teekasutustasu arvestuses järgmised vead.

- Veeteede Amet on põhivara soetusmaksumusele põhjendamatult lisanud koolituskulu. Soetati kaks radarit, mis võeti varana arvele koos töötajate koolituskuluga (22 535 eurot). Raamatupidamise Toimkonna juhendi number 5 kohaselt ei kapitaliseerita koolituskulu seadmete soetusmaksumusse.
- Maanteeameti kogutav teekasutatu kajastatakse tuluna kassa-, mitte tekkepõhiselt. MKMi raamatupidamise sise-eeskirja kohaselt arvestatakse teekasutustasusid kassapõhiselt, kuna laekunud tasu ei ole õigust tagasi küsida. Liiklusseadusega on aga sätestatud kriteeriumid, mille alusel on võimalik teekasutustasu tagastust taotleda (nt veoauto registrikanne on peatatud). Tasu tagastatakse samuti juhtudel, kui arvestuses on ilmnunud vead (nt on sisestatud sõiduki vale registreerimisnumber, telgede arv, heitnorm vms).

Saadud selgituste kohaselt eeldab tekkepõhise arvestuse tagamine süsteemi keerukat ümberehitust, mida ei ole peetud otstarbekaks. Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis praegu teekasutustasude kassapõhiseks arvestuseks erandit ette nähtud ei ole.

Riigikontrolli soovitused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile:

- kajastada põhivarade soetusmaksumuses kulud Raamatupidamise Toimkonna juhendi kohaselt;
- teha Rahandusministeeriumile ettepanek lisada avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendisse erand Maanteeameti teekasutustasude kassapõhiseks kajastamiseks.

2. Inventuuride korraldus vajab parandamist

Riigikontroll vaatab auditi käigus üle ka aastalõpu inventuurid ja nende dokumentatsiooni. Selle käigus tuvastasid audiitorid, et inventuuride käigus tehtut ei dokumenteerita piisavalt.

Valitsemisala toetuste nõuete ja kohustiste inventuuride käigus oli jäetud dokumenteerimata, milliste andmetega raamatupidamisandmeid võrreldi ja mis olid võrdluse tulemused. Samuti ei tuvastatud inventeerimisel, et osa nõudeid (summas 5 162 378 eurot) tuleb kajastada pikaajalise nõudena, kuna need laekuvad 2–3 aasta pärast.

Auditi käigus viga küll parandati, kuid nõuete hindamisel oleks saanud viga vältida.

Riigikontrolli soovitus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile: tõhustada infovahetust Riigi Tugiteenuste Keskusega, et keskuse raamatupidajatel oleks vajalik info saldode korrektseks inventeerimiseks ja kajastamiseks.

3. Maanteeamet kajastas 2019. aasta investeeringud 2020. aastas, kuna investeeringuobjektile ei jätkunud eelarvet

Põhivaratehingute auditeerimisel selgus, et Maanteeamet on 2019. aasta detsembri tee-ehitustööd summas 719 296 eurot, sh käibemaks, kajastanud raamatupidamises 2020. aasta jaanuaris. Saadud selgituste järgi puudus aasta lõpus investeeringuobjektile eelarve, mistõttu kajastati investeering 2020. aastast.

Auditi käigus taotles Maanteeamet Rahandusministeeriumilt sihtotstarbelisest reservist tekkepõhisteks kohandusteks planeeritud summast investeeringuobjektile 2019. aasta eelarvet juurde ning kajastas investeeringu õiges perioodis.

Investeeringud tuleb planeerida ja kajastada nende majanduslikust sisust lähtudes õiges perioodis, et tagada õiglane ülevaade raha kasutamisest. Riigikontrolli hinnanal oleks Maanteeamet pidanud Rahandusministeeriumilt investeeringuobjektile eelarvet juurde taotlema kohe, kui selgus, et eelarveaasta tööde tegelik maht ületab planeeritud eelarvet.

Riigikontrolli soovitus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile: planeerida eelarve ja taotleda selle muutmist nii, oleks tagatud majandustehingute kajastamine õiges perioodis.

4. Maanteeameti töökorraldus ei taga toimingupiirangutest kinnipidamist

Riigikontroll tuvastas auditi käigus tehinguid, kus Maanteeameti töötaja oli ameti esindajana võtnud vastu töid ja kooskõlastanud arveid ettevõttelt, mille nõukogu liige oli samal ajal tema lähisugulane. Tööde maht oli enam kui 3 miljonit eurot. Nii korruptsioonivastane seadus (KVS) kui ka kõnealuse töötaja ametijuhend kohustavad sellistest toimingutest hoiduma, kuna sellega kaasneb korruptsiooni risk. KVS § 3 lg 3 kohaselt peab asutuse töökorraldus tagama ametiisiku teadlikkuse korruptsiooni ennetusest, samuti tuleb asutusel kontrollida, et ametiisik talle kehtivatest kohustustest kinni peab.

Riigikontrolli hinnangul võiks korruptsiooni ennetuse koolitustel osalemine olla kohustuslik kõigile, kelle otsustest sõltuvad olulised tehingud. Samuti võiks kaaluda asutusesiseste protsessireeglite täiendamist nõudega, et oluliste varaliste tehingute puhul kinnitavad tehinguprotsessis otsuseid tegevad töötajad eelnevalt oma seoste ja huvide puudumist tehingupartneri juures.

Riigikontrolli soovitus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kantslerile: koostöös Maanteeameti juhtkonnaga vaadata kriitiliselt üle Maanteeameti korruptsiooniriskide maandamiseks loodud töökorraldus ning rakenda meetmed, et tagada oluliste tehingute otsustusprotsessidesse kaasatud töötajate teadlikkus korruptsiooni ennetusest ja sellega seotud kohustuste täitmine.

5. Tehingute seaduslikkus äriühingutes ja sihtasutustes

Riigihangete seaduse järgimist 2019. aasta tehingutes auditeeriti MKMi valitsemisala aktsiaseltsides Eesti Post, Elering, Tallinna Sadam, Eesti Loots, Saarte Liinid ja Eesti Raudtee ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses. Toiminguid tegid Riigikontrolli juhendamisel avaliku sektori vandeaudiitorid, kes hindasid, kas äriühingud ja sihtasutus on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi ning kas auditeeritud perioodil on järgitud asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Selgus, et riigihangete seaduse nõudeid järgiv sisekontrollisüsteem oli enamasti loodud.

Selgus samuti, et aktsiaseltsid Eesti Loots, Tallinna Sadam, Eesti Raudtee, Elering ja Saarte Liinid ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus olid oma tehingutes järginud riigihangete seadusega sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

AS Eesti Post aga oli teinud hankemenetluseta oste 2,1 miljoni euro eest. Tuvastati ka puudusi hankedokumentides ja tähtaegade ületamist pakkujatega info vahetamisel. Ühel juhul oli riigihangete registrile esitamata hanke aruanne.

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta hiljemalt 12. augustiks 2020.

Riigikontroll tänab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala teenistujaid hea koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitustest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning raamatupidamisarvestuse parandamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Marlen Pärman
Marlen.Parmann@riigikontroll.ee